ZENDEGI - SALAM
ضمیمه روزانه روزنامه خراسان
دوشنبه • ۱۶ بهمن ۱۳۹۶
۱۸ جمادی الاول ۱۴۳۹ • ۵ فوریه ۲۰۱۸
۹۷۴

به بهانه سالروز درگذشت «راغب مصطفی غلوش»؛ درباره او و قاری قرآن شدن

قاری محبوب و ماندگار

مازیار حکاک- چند دهه قبل به ویژه اوایل دهه شصت، پخش تلاوت های مجلسی از رادیو و تلویزیون برنامه ای ثابت و فراگیر بود که خیلی هم مورد توجه قرار می گرفت و باعث شده بود نسل جوان و نوجوان تلاوت های قاریان بزرگ جهان اسلام به ویژه چهره های مصری را دنبال کنند. چهره هایی مثل مصطفی اسماعیل، عبدالباسط، غلوش و... از جمله قاریان مطرح مصری بودند که نوارهای‌شان فروش خوبی داشت و البته خواندن قرآن با دستگاه‌های مختلف، ادغام نواها و البته توجه به معانی در تلاوت آیات، همه را به وجد می‌آورد و همه به دنبال پیدا کردن تلاوت‌های جدید بودند. روز گذشته سالروز درگذشت راغب مصطفی غلوش یکی از قاریان صاحب سبک مصری بود که دو سال قبل و در سن ۷۷ سالگی درگذشت. او که بعد از عبدالباسط محبوب ترین قاری در ایران بود و همه از او خاطرات زیادی داشتند. چهار مرتبه به کشورمان سفر کرد و اتفاقا تلاوت سوره احزاب او در ایران یکی از زیباترین تلاوت‌هایش است. غلوش با آن صدای بم، طنین بسیار زیبا و تحریرپذیری صدایش تلاوت های ماندگاری از خود به یادگار گذاشته است. به مناسبت درگذشت این استاد و قاری مطرح بین المللی نگاهی به زندگی او انداخته ایم و همچنین به چگونگی یادگیری تلاوت و تقویت صوت و لحن و همین طور زمان مناسب برای شروع آن پرداخته‌ایم که درادامه می‌خوانید.

از کودکی تا سربازی

راغب مصطفی غلوش در سال۱۹۳۸ یعنی درست ۱۴ تیرماه ۱۳۱۷ در روستای برما، مرکز طنطا در استان غربی کشور مصر متولد شد. پدرش علاقه‌مند بود او را برای تحصیل علوم ابتدایی بفرستد تا صاحب مقامی بزرگ در کشور مصر شود. از این روی یکی از نزدیکان به پدر او حاج «مصطفی غلوش» سفارش می‌کند فرزندش راغب را به یکی از استادان حفظ بسپارد تا حفظ قرآن را به او بیاموزد. راغب کودکی هشت ساله بود که به فراگیری قرآن روی آورد و به دلیل صوت زیبا و تا قبل از ۱۰ سالگی موفق به حفظ کل قرآن کریم شد و بعد از حفظ کامل قرآن، به یادگیری احکام آن تحت نظارت شیخ «عبدالغنی شرقاوی» در روستای برما پرداخت. درسن ۱۴ سالگی آوازه وی به روستاهای همجوار و حتی شهر طنطا، هم رسید. در سن ۱۵ سالگی به روستای «محلة‌القصب» در استان کفرالشیخ دعوت شد. در این سن او به موسسه و آکادمی قرائات در مسجد احمدی ملحق شد و تحت نظر مرحوم استاد «ابراهیم طبلی‌هی» به فراگیری علوم و فنون قرائت قرآن پرداخت.غلوش در گفت وگویی درباره سبک کاری خود در سنین نوجوانی و جوانی می‌گوید: من همیشه آرزو می کردم یك قاری مشهور و محبوب باشم و در آغاز بسیار به خود مغرور بودم و فکر می کردم که چون صدای من شبیه صدای استاد «مصطفی اسماعیل» است، من نیز مانند او مشهور و محبوب خواهم شد. غلوش توانست در سن نوجوانی و قبل از ۱۸ سالگی برای خود شهرتی به دست آورد. وی در سال ۱۹۵۸ میلادی در حالی که ۲۰ سال داشت برای سربازی و ادای خدمت خوانده شد و به مرکز آموزش اداره امنیت مرکزی برای انجام خدمت سربازی فرستاده شد.

علاقه مفرط غلوش برای قرائت قرآن

غلوش به نیروهای امنیت مرکزی ملحق شده بود اما در عین حال مرتب به مسجد امام حسین(ع) تردد می کرد و مشتاق بود تا در بزرگ ترین و مشهورترین مساجد مصر و قاهره چند آیه ای قرائت کند و توانایی‌های خود را به مسئولان مسجد نشان دهد. تا این که این اتفاق افتاد او در خاطرات خود از چگونگی قرائت قرآن در مسجد امام حسین (معروف به حسینی) می گوید: «پس از مدتی با امام جماعت مسجد حسینی، شیخ «حلمی عرفه» آشنا شدم و نزد وی به تلاوت قرآن پرداختم که باعث رضایت و خرسندی وی از تلاوت من شد، روزی فرصت را غنیمت شمردم و علاقه خود را برای تلاوت قرآن در مسجد حسینی ابراز کردم و از وی خواستم که به من برای قرائت قرآن قبل از اقامه نماز اجازه دهد، وی به من گفت: از آن‌جا که شیخ «طه‌الفشنی» قاری مسجد است اگر تأخیر کرد این اجازه را داری که به تلاوت قرآن بپردازی.»این قاری ممتاز در ادامه خاطره خود می گوید: «از خداوند خواستم که شیخ طه‌الفشنی تأخیر کند و آن روز استاد الفشنی تأخیر کرد و موعد اذان نیز نزدیك شد، در آن هنگام شیخ حلمی به من گفت: خود را برای قرائت قرآن آماده کن.» راغب ادامه می‌دهد: «این موضوع در ماه رمضان اتفاق افتاد و صدا در حال روزه خوب و کشیده و زیبا می‌شود و من شروع به تلاوت ۱۰ آیه اول سوره الحاقه کردم و فضای مسجد منقلب شد.»

از مسجد امام حسین (ع) تا رادیو

درخشش غلوش در مسجد امام حسین(ع) باعث شد او با مشاهیر قاری رادیو مانند استاد مصطفی اسماعیل، استاد عبدالباسط، استاد حصری و ... آشنا شود. این شهرت در آن سال ها باعث شد که مدیر وقت رادیو برای حضور در رادیو از او تست بگیرد.
غلوش در حالی که در آن دوران سرباز بود درباره این موضوع می گوید: «بنابر تاریخ اعلام شده به رادیو رفتم تا امتحان را نزد هیئت داوران به اتمام برسانم آن جا در اطرافم ۱۶۰ قاری دیدم و در حالی که لباس سربازی به تن داشتم با آن ها برای حضور در رادیو رقابت کردم. به لطف خدا موفق شدم. اعضای هیئت برایم درود فرستادند و به محافظت صدا توصیه‌ام کردند.»

حضور غلوش در ایران

با پیروزی انقلاب اسلامی فعالیت های قرآنی در کشور، رشد قابل توجهی پیدا کرد و حضور قاریان مصری نیز در این رشد بی تاثیر نبود. سال ۱۳۶۸ برای نخستین بار دو تن ازقاریان به نام مصری به کشورمان آمدند. «غلوش» و «بسیونی» در آن سال حدود ساعت دو نیمه شب به ایران آمدند. راغب مصطفی غلوش بعد از آن سه بار دیگر در سال‌های ۱۳۷۴، ۱۳۷۹ و ۱۳۸۱ همراه قاریانی مانند؛ مرحوم شحات محمد انور، بسیونی، مرحوم ابوالعینین شعیشع، مرحوم سیدمتولی عبدالعال و چند نفر دیگر از قاریان مصری به کشورمان سفر کرد و تلاوت‌های زیبا و ماندگاری را از خود به یادگار گذاشت. در تلاوت اخیر، شیخ راغب «آیه تطهیر» را به طرز بسیار زیبایی قرائت می کند که نشانگر علاقه ایشان به اهل بیت (علیهم السلام) و محبانشان در ایران است. از شیخ راغب، اذان دلنشینی هم به یادگار مانده است که سال هاست از ماذنه های شیعه به گوش می رسد. از جمله برجسته‌ترین آثار غلوش در ایران می‌توان به تلاوت سوره های «مریم، مطففین، علق»، «قمر، الرحمن»، «اسراء، بلد»، و به ویژه سوره «احزاب» در مدرسه عالی شهید مطهری اشاره کرد که هنوز هم هر شنونده ای را تحت تاثیر قرار می دهد. اذان و تلاوت آیه تطهیر هم از ماندگارهای استاد غلوش است که هنوز پس از گذشت سال‌ها از صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش می‌شود.

سبک تلاوت استاد غلوش

درباره سبك استاد غلوش، باید گفت: او تا مدت‌ها مقلد استاد مصطفی اسماعیل بوده است تا آن جا که به سختی می توان صوت آن دو را از هم تشخیص داد، اما پس از ورود به صدا و سیما، بنا بر سفارش بسیاری از بزرگان، سبکی خاص برای خود در پیش گرفت؛ گرچه هنوز از تلاوت های او بوی قرائت مصطفی اسماعیل برمی‌خیزد و بر مشام جان می نشیند اما سبک خودش را در قرائت ها رعایت می کند. غلوش البته مانند قاریان متأخر کشور مصر علاقه‌ای به مبسوط خوانی مقام بیات در ابتدای تلاوت ندارد، وی پس از خواندن چند فراز ابتدایی در مقام بیات به مقام رست منتقل می‌شود و پس از اجرای آن مقام آن‌گاه اسکلت تلاوت خود را پی‌ریزی می کند. تلاوت سوره احزاب این استاد را که در ایران با زیبایی هرچه تمام‌تر اجرا شده است می‌توان به عنوان نماد و سمبل تلاوت‌ها و نمایانگر سبك وی در تلاوت قرآن دانست، تلاوتی که در آن مقام صبا را با ظرافت فنی خاصی اجرا می کند. غلوش از صدایی بم و با طنین بسیار زیبا برخوردار است.از جمله قاریان و استادانی که شیخ غلوش با آن ها در ارتباط بود، می‌توان به «طبلاوی»، «حصان»، «شعیشع»، «شبیب» و «بسیونی» اشاره کرد. در زمینه سفرهای استاد غلوش باید گفت: ایشان به بسیاری از کشورهای دنیا، از جمله کشورهای‌اروپایی، آسیایی و آفریقایی سفر کرده و با استادانی چون «خلیل الحصری»، «مصطفی اسماعیل»، «منشاوی»، «نصیرالدین طوبار» و «بسیونی» همراه بوده است.

برای نوشتن این مطلب از مطالب همشهری آنلاین استفاده شده است

محمد جواد پناهی، مدرس و قاری بین الملل از بایدها و نبایدهای قاری شدن می گوید

محمد جواد پناهی قاری ۵۴ ساله مشهدی است که از هفت سالگی در جلسات آموزش قرآن شرکت کرده و از سن ۱۱ سالگی رسماً مدیریت برخی از جلسات آموزش قرآن را به عهده داشته است. با او که چندین مقام اول مسابقات کشوری و بین المللی را در کارنامه دارد و بارها برای تلاوت قرآن به کشورهای دیگر سفر کرده است پیرامون زمان برای یادگیری قرائت قرآن همکلام شدیم که در ادامه می‌خوانید.

■ به عنوان اولین سوال چه سنی برای شروع یادگیری قرائت قرآن کریم مناسب است؟

درباره یادگیری در هر زمینه بهترین سن کودکی و نوجوانی است. چراکه ذهن آماده‌تر و قدرت فراگیری بیشتر است. برای روخوانی چون به سواد نیاز هست طبیعتا یک مقدار باید سن بگذرد اما برای خود قرائت بچه اگر بخواهد تقلیدی کار کند چهار سالگی سن بسیار خوبی هست. البته این منوط به علاقه خود کودک است و این که پدر و مادرها وقت بگذارند تا بچه با یک سری الحان و نغمات آشنا شود.

■ چه طوری باید شروع کرد و چه مراحلی باید پشت سر گذاشت؟

یک قاری قرآن باید چند مهارت را کسب کند و به درستی از آن بهره ببرد. اول روخوانی و روان‌خوانی است و به طور کلی این که قرآن را صحیح بخواند. این موضوع با تکرار و ممارست زیاد به دست می‌آید تا چشم با کلمات قرآن آشنا شود تا جایی که خواندن قرآن مثل خواندن زبان فارسی راحت باشد. بعداز این مرحله نیاز به تجوید است. یعنی یاد گرفتن علومی که انسان بتواند قرآن را به طور صحیح و همان طور که نازل شده بخواند. در زبان عربی چون با اعراب سروکار داریم و از طرفی تلفظ برخی حروف مثل «ص» و «سین» و یا «ط» و «ت» متفاوت است انسان اگر غلط بخواند به طور کلی معنا عوض می‌شود بنابراین یادگیری نحوه درست ادای کلمات و همین طور قوانینی که در زیباتر خواندن قرآن به ما کمک می کند در مرحله تجوید اتفاق می‌افتد. بعد از این مرحله هم برای درست خوانده شدن قاریان باید وقف و انتظار را یاد بگیرند که خود این موضوع و این که انسان کی بخواند و کی صبر کند یک مقوله عظیم در مسئله قرائت هست که باید با علم صرف و نحو آشنا شوند. همزمان با این علوم قاری بهتر است که روی صوت و لحن کار بکند. صوت به طنین صدا، انعطاف و تحریر مربوط می‌شود و لحن هم که همان دستگاه ها و نغمات موسیقی عربی است. از خود پیامبر(ص) هم حدیث داریم که قرآن را به الحان عرب بخوانید.

■ برای پیشرفت سریع در این مراحل چه کاری را می‌توان انجام داد؟

ببینید قاری باید یک سری مراحل مثل روخوانی و روان خوانی را پشت سر بگذارد اما بهترینش این است که از دهان استاد یاد بگیرد. اگر بخواهد قوی‌تر بار بیاید ما می گوییم تقلید کار کند ولی اگر بخواهد کیفیتش بالا برود بهتر است که در محضر استاد بنشیند. حتی اگر کسی بنشیند و تقلید هم کار کند در نهایت برای تحویل کارش نیاز هست که در جلسات و در محضر استاد حاضر شود. درست مثل یک خطاطی که می‌خواهد خط یاد بگیرد. او باید زیاد مشق کند و به استاد تحویل دهد تا ایرادهایش برطرف شود.